

PM Rotel VIII (Dnr KS 2019/740)

Förslag till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet

Remiss från Socialstyrelsen

Remisstid den 28 juni 2019

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Förordning om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, SFS 2017:212, trädde i kraft den 15 april 2017. Den syftar till att stärka placerade barns och unga personers tillgång till hälso- och sjukvård. Bakgrunden var bland annat att eftersom placerade barn och unga som grupp betraktade har sämre fysisk och psykisk hälsa än andra är det angeläget att försummade hälso- och sjukvårdsbehov kan tillgodoses under vårdens genomförande.

Socialstyrelsen har tagit fram förslag på föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Detta för att säkerställa att alla barn och unga som placeras erbjuds en hälsoundersökning med ett likartat innehåll. De föreslagna föreskrifterna anger syftet, omfattningen och innehållet av hälsoundersökningen.

Socialstyrelsen har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret är positivt ur ett barnperspektiv till att författningen preciserar vad en hälsoundersökning ska innehålla samt att det anges att undersökningen ska omfatta fysisk, psykisk och oral hälsa. Dock bedömer stadsledningskontoret att förslaget på föreskrifter saknar bestämmelse om vilken myndighet, socialtjänsten eller regionen, som ska inhämta de uppgifter som behövs som underlag inför hälsoundersökningen.

Mina synpunkter

Barn som placerats utanför det egna hemmet ska ha samma möjligheter till en god och trygg uppväxt och ett bra framtida liv som andra barn. Det förutsätter en trygg hemsituation, en lyckad skolgång och god fysisk och psykisk hälsa.

Tyvärr är barn och unga i samhällets vård en grupp som riskerar olika former av ohälsa, såväl under barndomen som i vuxen ålder. Många av dessa barn och unga har också någon form av funktionsnedsättning. Att upptäcka ohälsa och funktionsnedsättningar i tid underlättar lämpliga stödinsatser i hemmet och i skolan samt vård och behandling. Det är därför viktigt att dessa barn och unga får sin hälsostatus bedömd.

Jag välkomnar att Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd förtydligar vad som ska ingå i hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Detta bidrar förhoppningsvis till ökad likvärdighet och att fler barn och unga får genomgå fullvärdiga hälsoundersökningar i enlighet med lagens intentioner.

Författningsförslaget innehåller föreskrifter dels om vad hälsoundersökningen bör innehålla, dels om vilken bedömning som ska göras med utgångspunkt i vad som har framkommit av hälsoundersökningen. Det är viktigt att hälsoundersökningen är tillräckligt omfattande för att möjliggöra en korrekt bedömning.

Jag vill särskilt betona vikten av att uppmärksamma dels tecken på beroende och missbruk av alkohol, narkotika och läkemedel, dels utsatthet för våld. Socialstyrelsen bör överväga att göra de allmänna råden om innehållet i hälsoundersökningen ännu tydligare på dessa punkter.

En kvalitativ vård av placerade barn måste präglas av insikten om att olika aspekter av barnets livssituation samverkar och påverkar varandra, och att det därför inte kan ligga vattentäta skott mellan olika professioner eller verksamhetsområden. Detta föranleder två kommentarer från min sida.

För det första bör frågor om skolgång och läsförmåga ingå i undersökningen. Dels är skolmisslyckande i sig givetvis något som riskerar att negativt påverka det framtida livet och som det därför är viktigt att fånga upp. Men bristande läsförmåga kan också vara ett tecken på annan problematik som kan hänga samman med somatisk och psykisk ohälsa.

För det andra bör Socialstyrelsen, i det vidare arbetet med kvalitet i vården av placerade barn, överväga hur resultaten av hälsoundersökningarna kan ligga till grund inte bara för en bedömning av barnets behov av vård utan även av andra insatser, exempelvis specialpedagogiskt stöd, och om undersökningen av barnets psykiska hälsa därmed måste vara mer omfattande.

I skolsatsningen SkolFam har vi exempelvis en framgångsrik metod för att ge familjehemsplacerade barn en lyckad skolgång och en bättre framtid. Det bör vara möjligt att vidga samma arbetssätt till att omfatta även barn som är placerade i annan form, vilket förutsätter att barnets psykiska hälsa och funktioner utreds.

Jag instämmer med stadsledningskontoret i att det bör vara landstingen som ansvarar för att inhämta de uppgifter som behövs som underlag inför hälsoundersökningen. Inte minst i Region Stockholm, med en stor mängd vårdenheter, ter det sig mer naturligt att regionen ansvarar för denna uppgift.

Jag vill till sist uppmärksamma betydelsen av att så många barn och unga som möjligt faktiskt också genomgår en hälsoundersökning. Enligt gällande lagstiftning ska sådana undersökningar erbjudas barnen och de unga, men deltagande är frivilligt och kräver samtycke från barnet och/eller vårdnadshavaren. Processen för att inhämta samtycke varierar beroende på barnets ålder och mognad.

Med tanke på att det, enligt de siffror från SKL som Socialstyrelsen redovisar, är så pass få barn som genomgår en hälsoundersökning, är det viktigt att såväl barnen som deras vårdnadshavare motiveras till att delta i så hög utsträckning som möjligt.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande .

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 12 juni 2019

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Förslag till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet - Författningsförslag
2. Förslag till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet - Konsekvensutredning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Det är bra att föreskrifterna för de barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet ses över. Utredningar visar att gruppen har en sämre fysisk, psykisk och oral hälsa än genomsnittet och det är av vikt att ansträngningar görs för att ändra på detta. Barnperspektivet ska vara gällande och det understryker alla barns rätt till vård oavsett vart de växer upp, i sina egna hem eller inte. Att tydliggöra hälsoundersökningens roll och vad den ska innehålla är en förutsättning för att alla barn ska ges samma vård och omsorg, placerade barn ska ges samma vård och rätt till undersökningar som barn som växer upp i sina egna hem.

På sikt så är detta något som kommunerna bör följa upp, exempelvis via indikatorer så att vi kan följa upp att alla barn ges hälsoundersökningar, speciellt när vi vet att placerade barn har sämre hälsa och detta riskerar missas när barnen har många omplaceringar.

Ohälsa ska förebyggas och mycket kan man göra om man börjar i tid redan vid första placeringen. Socialtjänsten skall ges förutsättningar för att kunna motivera vårdnadshavare att deras barn ska delta i hälsoundersökningarna.

Vi instämmer också i stadsledningskontorets synpunkt att det är av vikt att det tydliggörs vem som ska inhämta uppgifter som ska ligga till grund för hälsoundersökningen regionen eller socialtjänsten.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Förordning om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, SFS 2017:212, trädde i kraft den 15 april 2017. Den syftar till att stärka placerade barns och unga personers tillgång till hälso- och sjukvård. Bakgrunden var bland annat att eftersom placerade barn och unga som grupp betraktade har sämre fysisk och psykisk hälsa än andra är det angeläget att försummade hälso- och sjukvårdsbehov kan tillgodoses under vårdens genomförande.

Socialstyrelsen har tagit fram förslag på föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Detta för att säkerställa att alla barn och unga som placeras erbjuds en hälsoundersökning med ett likartat innehåll. De föreslagna föreskrifterna anger syftet, omfattningen och innehållet av hälsoundersökningen.

Socialstyrelsen har skickat ärendet till Stockholms stad på remiss för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är överlag positiva till Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Stadsledningskontoret är positiv ur ett barnperspektiv till att författningen preciserar vad en hälsoundersökning ska innehålla samt att det anges att undersökningen ska omfatta fysisk, psykisk och oral hälsa. Stadsledningskontoret anser att det är bra att författningen innehåller bestämmelser om att samtal med barnet ska ingå i undersökningen. Det borde öka barnets delaktighet i den egna vården, göra barnets tillvaro mer begriplig och ge barnet en känsla av sammanhang och kontroll över sitt liv. De föreslagna föreskrifterna ligger i linje med kommunfullmäktiges mål 1.4. *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet* samt program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad.

Stadsledningskontoret bedömer att det att i förslaget till författning saknas bestämmelse om vilken myndighet, socialtjänsten eller regionen, som ska inhämta de uppgifter som behövs som underlag inför hälsoundersökningen. Erfarenheten visar att detta är en svår och tidskrävande arbetsuppgift för socialtjänsten utifrån svårigheter att känna till vilka olika vårdinstanser som har journaluppgifter om barnet. Stadsledningskontoret gör bedömningen att det bästa vore att regionen ansvarade för att hämta in de journaluppgifter som rör barnets hälsa och att socialtjänsten ansvarade för att hämta in socialnämndens journaler rörande barnet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.